

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِكَ)

(خداوندا! به تو پناه می‌برم از این که)

(أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ)

(گمراه کنم یا گمراه شوم)

(أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزِلَّ)

(بلغزانم یا لغزانده شوم)

(أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلِمَ)

(ظلم کنم یا به من ظلم شود)

(أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ)

(به جهل بکشانم،

یا به جهل کشیده شوم)

جلسه‌ی دوم گفتاری پیرامون
(تربیت توحیدی قرآن کریم)

آنچه گذشت

در جلسه‌ی گذشته گفتیم:

(لِكُلِّ شَيْءٍ رَّبِيعٌ، وَ رَبِيعُ الْقُرْآنِ شَهْرُ رَمَضَانَ)

هر چیز بهاری دارد، و بهار قرآن (ماه رمضان) است.

در بهار قرآن، (ماه رمضان) است که:

جانها، طراوت و سرسبزی یافته،

آماده‌ی بهره‌برداری از کتاب خدا می‌شوند.

امام سجاد علیه السلام در دعای داخل شدن در **(ماه رمضان)**،
از این ماه به یکی از مسیرهای سیر به سوی رضوان الهی
تعبیر کرد و فرمود:

(ماه رمضان) ماه روزه،

ماه اسلام (یا ماه تسلیم در برابر اوامر الهی)
ماه پاکیزگی، ماه خالص شدن از عیوب و آلودگی‌ها،
و ماه شب زنده‌داری است.

امیرالمؤمنین علیه السلام نیز در توصیف قرآن فرمودند:

(فَإِنَّهُ يُنَادِي مُنَادٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

(أَلَا إِنَّ كُلَّ حَارِثٍ مُّبْتَلَىٰ فِي حَرْثِهِ وَ عَاقِبَةِ عَمَلِهِ غَيْرَ حَرْثَةِ الْقُرْآنِ)

روز قیامت، منادی صدا می‌زند: آگاه باشید!

امروز هرکس گرفتار بذری که افشاند و در گرو عاقبت اعمال خویش است؛ جز آنان که بذر قرآن افشاندند.

(فَكُونُوا مِنْ حَرْثِهِ وَ أَتْبَاعِهِ)

پس شما هم از بذر افشانان قرآن و پیروان آن باشید.

ادامه‌ی سخن

امیرالمؤمنین علیه السلام
در بخش دیگری از این خطبه،
در (توصیف قرآن کریم) می‌فرمایند:

(وَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَعِظْ أَحَدًا مِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ)

خداوند سبحان، احدی را به چیزی مانند قرآن،
پند و اندرز نداده است.

(فَإِنَّهُ حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ وَ سَبَبُهُ الْأَمِينُ)

زیرا قرآن رشته محکم خدا و وسیله مطمئن اوست.

(وَ فِيهِ رَبِيعُ الْقَلْبِ وَ يَتَابِعُ الْعِلْمِ)
(وَ مَا لِلْقَلْبِ جِلَاءٌ غَيْرُهُ)

در قرآن، بهار دل‌ها،

و چشمه‌های جوشان علم و دانش است،

و برای زدودن زنگار از قلب، صیقلی جز قرآن نیست.

در پایان این بخش،

امیرالمؤمنین علیه السلام

با ابراز ناراحتی و نگرانی از وضع موجود

مسلمین در برابر قرآن می‌فرمایند:

(مَعَ أَنَّهُ قَدْ ذَهَبَ الْمُتَذَكِّرُونَ)
(وَبَقِيَ النَّاسُونَ أَوْ الْمُتَنَاسُونَ)

اما متأسفانه آنها که از قرآن پند می‌گرفتند رفتند،
و فراموشکاران یا خود به فراموشی زدگان
مانده‌اند.

پایان کلام امیرالمؤمنین علیه السلام
در توصیف قرآن کریم

موضوع سخن، **(تربیت توحیدی قرآن کریم)** است.
برای ورود به این مبحث، ابتدا به مقدمه‌ای با عنوان
(قرآن کریم کتاب هدایت) توجه فرمایید!

مقدمه

(قرآن کریم کتاب هدایت)

قرآن کریم در موارد بسیاری،
خود را (کتاب هدایت) معرفی می‌کند:

ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ

سوره‌ی بقره: آیه‌ی 2

این کتابی است که هیچ شکی در آن نیست،
و هدایت‌کننده‌ی (متَّقیان) است.
(متَّقیان / کسانی که اهل مراقبه‌اند)

(شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ)
(هُدًى لِلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ)

سورهی بقره: آیهی 185

ماہ رمضان کہ قرآن در آن نازل شدہ است،
(قرآنی کہ) ہدایت کنندہی مردم
و دلائل آشکاری از جنس ہدایت،
و جدا کنندہی حق از باطل است.

(نحوه‌ی هدایت قرآن کریم)

تا اینجا متوجه شدیم که:
قرآن کریم (کتاب هدایت) است،
حال سوال اساسی این است که،

(هدایتی) که قرآن کریم به آن دعوت می‌کند،
چه نوع (هدایتی) است؟
پاسخ این سوال را از آیات 84-90 سوره‌ی مبارکه‌ی
انعام می‌پرسیم.

وَ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَ نُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَ مِنْ
ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ وَ أَيُّوبَ وَ يُوسُفَ وَ مُوسَى وَ هَارُونَ وَ كَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (84) وَ زَكَرِيَّا وَ يَحْيَى وَ عِيسَى وَ إِبْرَاهِيمَ كُلًّا مِمَّنْ
الصَّالِحِينَ (85) وَ إِسْمَاعِيلَ وَ الْيَسَعَ وَ يُونُسَ وَ لُوطًا وَ كَلَّا فَضَلْنَا عَلَى
الْعَالَمِينَ (86) وَ مِنْ آبَائِهِمْ وَ ذُرِّيَّتِهِمْ وَ إِخْوَانِهِمْ وَ اجْتَبَيْنَاهُمْ وَ
هَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (87) ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ
مَنْ عِبَادِهِ وَ لَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (88) أُولَئِكَ
الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَ الْحُكْمَ وَ النُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ
وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَیْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ (89) أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ
فَبِهْدَاهُمْ أَقْتَدِهِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرًا لِلْعَالَمِينَ
(90)

خداوند در این آیات،
نام هفده نفر از انبیاء عظام را می‌برد،
و از پدران و برادران و ذریه‌ی آنان سخن
می‌گوید.

سپس با ذکر چند (کلید واژه)
نحوه‌ی هدایت قرآن کریم را بیان می‌کند.

(کلید واژه) اول، در آیه‌ی 87 است:

(و هَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)

این آیه بیان می‌کند که:

این بزرگواران برگزیده شده،

(و به صراط مستقیم هدایت شده‌اند).

در آیه‌ی 88 تصریح می‌کند:
(ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ)

این (هدایت) الله است که هر یک از بندگان را که
بخواهد به آن هدایت می‌کند.

هنوز سوال باقی است،
(هدایتی) که قرآن کریم به آن دعوت می‌کند،
چه نوع (هدایتی) است؟

پاسخ در (کلید واژه‌ی) دوم است:
(وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)

اگر آنان (شُرک) می‌ورزیدند (که هرگز این‌گونه نشد)،
تمامی اعمالشان حبط می‌شد.

تذکر: (حبط) یعنی سقوط کردن و محو شدن.
کلمه‌ی (لَوْ) شرط ممتنع است و نشان می‌دهد که آن بزرگواران
هرگز مشرک نشدند.

یکبار دیگر آیه را نگاه کنید!

(و ذٰلِكَ هُدًى اللّٰهِ يَهْدِي بِهٖ مَنْ يَّشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ)
(وَ لَوْ اَشْرَكُوْا لَحَبِيْطٌ عَنْهُمْ مَا كَانُوْا يَّعْمَلُوْنَ)

(کلید واژه‌ی) اول، (هدایت)،
و (کلید واژه‌ی) دوم، (شُرک) است.

(هدایت) در مقابل (ضلالت) است،
و (شرک) در مقابل (توحید)،

اما آیه، (هدایت)، را در مقابل (شرک) قرار داده است.
از این تقابل معلوم می‌شود که:
(هدایتی) که در مقابل (شرک) است،
(هدایت به توحید) است.

هدایتی که قرآن از آن سخن می‌گوید:
(هدایت به توحید) است.

در پایان به پیامبر دستور می‌دهد:
(أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ اِقْتَدِهْ)

این (بزرگواران) کسانی هستند که خداوند آنها را
(هدایت) کرده است، پس به (هدایت) آنان اقتدا کن.

پیامبر دستور دارد به هدایت انبیاء اقتدا کند،
(أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدِهِ)

هدایت انبیاء (هدایت به مسیر توحید) است.

حال سوال این است که:

(توحید) چیست؟

و (هدایت به توحید) چگونه است؟

و جایگاه انسان در (هدایت توحیدی) چیست؟

یا به بیان دیگر:

(توحید) چیست و (مُوَحِّد) کیست؟

پایان جلسه‌ی سوم گفتاری پیرامون
(تربیت توحیدی قرآن کریم)